

## Bělohorské události

Příčiny a důsledky v dílech pobělohorských exulantů

Martin Weis

### 1. ÚVOD

Kdyby se nám podařilo poodhrnout závoj čtyř století a my jako poutníci procházeli Evropou i českou zemí, jaký spatříme obrázek? Již při zběžném pohledu se nám bude zdát, že Evropa konce 16. století připomíná doslova sud střelného prachu, který hrozí vybuchnout každým okamžikem. Náboženská krize v Evropě spěje ke svému neblahému vyvrcholení a je jen otázkou času, kdy téměř nepřetržitý zápas katolického a protestantského světa přeroste v pravidelnou a dlouhotrvající válku. Tou pomyslnou jiskrou, která přivedla nábožensky rozdělenou Evropu k explozi vášní a nenávisti bylo české stavovské povstání zahájené v roce 1618 pražskou defenestrací a ukončené na Bílé hoře roku 1620 bitvou netrvajíc ani dvě hodiny.<sup>1</sup>

Právem se ptáme po příčinách českého stavovského povstání, ale v centru naší pozornosti musí zůstat i důsledky odboje, které znamenaly mnohem víc, než dokázali sami stavové v roce 1618 odhadnout. Odpovědět na tyto otázky se pokoušeli mnozí čeští i zahraniční historici,<sup>2</sup> a to z mnoha rozličných zorných úhlů. Dlužno ale podotknout, že mnohdy odpovědi na tyto otázky vyvolávaly i bouřlivé polemiky.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Srov. Václav DRŠKA – Aleš SKŘIVAN – František STELLNER, *Kapitoly z dějin evropské politiky do roku 1648*, Praha: I.S.E., 1995, s. 177nn.

<sup>2</sup> Monografií a odborných studií je velké množství, jen jejich suchý výčet by vydal na samostatnou bibliografickou publikaci. Proto uvádím jen některá díla, které osobně považuji za nejvýznamnější: Karolina ADAMOVÁ, „K otázce konfedačních snah v českém státě na počátku 17. století,“ *Právněhistorické studie* 27 (1986): 57–96; Tomáš V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, 2 sv., Praha: [b. n.], 1882–1883; Václav BŮŽEK a kol., *Věk urozených: Šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha – Litomyšl: Paseka, 2002; Julius GLÜCKLICH, „O defensorech a českém povstání,“ *Český časopis historický* 27 (1921): 63–93; Bohdan CHUDOBA, *Španěle na Bílé hoře: Tři kapitoly z evropských politických dějin*, Praha: Vyšehrad, 1945; Josef JANÁČEK, „České stavovské povstání 1618–1620: Otázky a problémy,“ *Folia historica bohemica* 8 (1985): 7–41; Kamil KROFTA, *Bílá hora: Kurs šestipřednáškový*, Praha: Otto, 1914; Jan (Hanuš) OPOČENSKÝ, „Bílá hora a česká historiografie,“ *Pokroková revue* 9 (1913): 179nn.; J. PÁNEK, velká řada studií, z nichž namátkou vybírám např. „Úloha stavovství v předbělohorské době,“ *Československý časopis historický* 25 (1977): 732–761 a „Stavovství v předbělohorské době,“ *Folia historica bohemica* 8 (1985): 43–62; Josef PEKAŘ, *Bílá hora: Její příčiny a následky*, Praha: Vesmír, 1921; Josef POLIŠENSKÝ, *Tricetiletá válka a český národ*, Praha: Naše vojsko, 1960, *týž Tricetiletá válka a evropská krize*, Praha: Svoboda, 1970; Jan RACEK, *Kryštof Harant z Polžic a jeho doba*, 3 sv., Brno: UJEP, 1970–1973.

<sup>3</sup> Připomínám na tomto místě jen dvě práce, které vyvolaly ve 20. století širší diskusi o dané problematice. Josef PEKAŘ ve svém díle *Bílá hora: Její příčiny a následky*, se odchýlil od tradičního názoru Františka Palackého a snažil se poukázat na to, že Bílou horu není nutno vnímat jako dějinnou katastrofu, která přivedla náš národ na okraj záhuby. Stavovské povstání chápal jako pokus části protestantské šlechty o změnu přirozeného běhu dějin. A od této protestantské šlechty dle Pekaře hrozila našemu národu větší hrozba germanizace a odnárodnění, než od samotných Habsburků. Proti těmto Pekařovým názorům vystoupil velmi ostře např. Tomáš Garrigue Masaryk. Podobnou bouři nevole vzbudilo

## 2. ČEŠTÍ EXULANTI – KRONIKÁŘI

Pokusme se tentokrát nalézt odpověď na výše zmíněné otázky z pouze jednoho pohledu, a to soudobých kronikářů-exulantů píšících o Bílé hoře.<sup>4</sup>

Na prvním místě musíme jmenovat Pavla Skálu ze Zhoře (1583–1640), který pocházel z Prahy a vystudoval pražskou a wittenberskou univerzitu. Byl bohatým měšťanem a konšelem v královském městě Žatci a v období stavovského povstání zastával místo úředníka direktorské vlády. Pracoval i v královské kanceláři Fridricha Falckého, kterého provázel ještě dva roky v cizině po bitvě na Bílé hoře. Roku 1622 se usadil ve Freibergu a věnoval se dějepisnému psaní. Jeho největší a nejznámější prací je *Historie církevní*, kterou koncipoval do deseti velice objemných rukopisných svazků jako dějiny křesťanství. Pro bližší pochopení bělohorských událostí čtenáři poslouží poslední čtyři svazky této práce, které zahrnují události z let 1601–1623. Pavel Skála ze Zhoře na základě velkého listinného materiálu i vlastních poznámek zde jako zúčastněný svědek vypravuje v širokém kontextu evropských dějin o událostech v českém království před bitvou na Bílé hoře i po ní.<sup>5</sup>

Druhým význačným kronikářem bělohorských událostí je Pavel Stránský ze Zapské Stránky (1583–1657), který studoval na pražské univerzitě a po dosažení mistrovské hodnosti působil jako učitel v Litoměřicích, kde se díky výhodnému sňatku stal i členem městské rady. Roku 1627 byl jako nekatolík vypovězen z Čech a po několika letech bloudění se usadil v Toruni, kde se stal profesorem tamního gymnázia. V Toruni také zemřel roku 1657. Velice jej proslavilo jeho dílo *Český stát*, které vydal tiskem roku 1634 v Leidenu. Celé své dílo rozdělil do dvaceti kapitol, ve kterých podal čtenáři velice podrobný obraz českého státu – vypsál zde nejenom topografické údaje, nýbrž i podrobné dějiny Čech. Ve svém díle se jeví jako nadšený obránce předbělohorského státu a upřímný český vlastenec.

Odras bělohorských událostí v dílech pobělohorských exulantů by nebyl úplný, kdybychom nezmínili *Historii o protivenstvích církve české*, na které pracoval s pomocí starších Jednoty bratrské nejvíce Adam Hartman. Od roku 1618 byl kazatelem v kapli Betlémské, potom v Toruni a od roku 1632 spolupracovník Komenského v Lešně. Roku 1655 připravil české vydání tohoto díla, ale velká část nákladu byla zničena požárem, a tak ji nechává vydat podruhé tiskem Komenský v Amsterdamu roku 1663. Uvádí se, že tato knížka byla našim exulantům po Kralické bibli tím nejdražším pokladem. V Čechách vyšla tiskem až roku 1870.

---

i dílo Bohdana Chudoby *Španělé na Bílé hoře*, neboť autor velmi ostře kritizoval domácí šlechtu propadlou vlivům luterství a zastával názor, že až barokní katolicismus mohl „mravně obrodit zplanělou šlechtu“. Srov. BŮŽEK a kol., *Věk urozených*, s. 16–18.

<sup>4</sup> O osudech pobělohorských emigrantů a politickém i kulturním významu emigrace podrobně pojednává např. Josef Pekař ve své stati věnované bělohorským událostem, srov. PEKAŘ, *O smyslu českých dějin*, s. 240–271.

<sup>5</sup> Zevrubné pojednání o tomto i dalších exulantech – kronikářích v této kapitole viz Jaroslav KADLEC, *Přehled českých církevních dějin*, sv. 2, Praha: Zvon, 1991, s. 85nn.; Jan V. NOVÁK a Arne NOVÁK, *Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob*, Olomouc: R. Promberger, 1936, s. 128–151; Jan JAKUBEC, *Dějiny literatury české*, sv. 1, Praha: Jan Laichter, 1929, s. 801–872; Jaroslav VLČEK, *Dějiny české literatury*, sv. 1, 5. vyd., Praha: SNKLHU, 1960, s. 478–518.

Dva měsíce po popravě 27 „českých pánů“ na Staroměstském náměstí vydal v Holandsku český exulant Pavel Ješín z Bezdězce pod pseudonymem malou knížku ve formě posmrtné vzpomínky, kterou věnoval památce popravených z roku 1621: *Zachea Pulegia z Zbyšín Posmrtná paměť českým hrdinům, kteří od Ferdinanda II. došli v Praze nezaslouženého utrpení, v níž jest též spravedlivé věci stavů slavného Království českého i ničemnosti habsburské krátkce dotčeno*. Pavel Ješín z Bezdězce studoval r. 1605 v Herbornu, v Praze byl žákem proslulého M. Jana Campana Vodňanského, v roce 1609 byl vychovatelem Jana Smila z Michalovic a v letech 1617–1619 se uvádí jako písař Nového Města pražského. Za stavovského povstání byl členem poselstva ke Gáborovi Bethelenovi. Roku 1617 vydal tiskem dílo *Maiestas Carolina* (návrh zákoníku Karla IV.) a roku 1621 pořídil kritické vydání *Kroniky tak řečeného Dalimila*. Jelikož toto dílo připsal direktorům Vilémovi z Roupova a Václavovi Budovcovi, bylo na rozkaz úřadů katem spáleno. Doprovázel v emigraci Fridricha Falckého a jeho výše zmíněné dílo *Posmrtná paměť českým hrdinům...* bylo snad prosloveno na nevelkém dvoře zimního krále v Haagu.

O staroměstské exekuci také napsali krátká, ale procítěná díla:

- Jan Rosacius Hořovský, který byl velice výmluvným kazatelem u sv. Mikuláše na Malé Straně a v roce 1622 odešel do Saska, pod názvem *Koruna neuvadlá mučedníkův božích českých*. Tato kniha byla vydána německy roku 1621 a česky zřejmě o deset let později;
- M. Viktorin Vrbenský, který byl děkanem v Německém Brodu a zemřel r. 1630 v Žitavě, pod názvem *Zpráva o pobožném k smrti připravování věrných Čechů*;
- Mikuláš Diviš z Doubravína, který se mezi odsouzence z 19. června 1621 dostal proto, že jako staroměstský úředník vítal proslovem Fridricha Falckého při jeho vjezdu do Prahy. Zato byl odsouzen ke krutému trestu, a to přibití za jazyk na pranýř. V roce 1627 odešel z Čech, ale roku 1631 se vrátil do Prahy a působil jako varhaník u sv. Salvátora. Když se ale Valdštejn zmocnil 25. května 1632 Prahy, byl znovu uvězněn a roku 1636 byl katem Mydlářem vymrskán z měst pražských. Zemřel v Lešně roku 1647. O svém utrpení a věznění napsal spis *Actus martyrologicus...*, který se dochoval v rukopise a byl otištěn ve *Věstníku Královské české společnosti nauk* roku 1931.

Utrpení exulantů z Čech také popisuje Jiří Holík ve svém díle *Krvavý pláč země české*, které vydal v němčině roku 1673. Jeho životní osudy přímo dokumentují strastiplnost tehdejší doby. Narodil se jako dítě evangelických rodičů, během rekatolizace byl dán na „vychování“ k dominikánům, stal se katolíkem a jako inkvizitor v Litoměřicích měl dbát na cenzuru knih přicházejících z Německa. Pod vlivem těchto knih se ale vrátil k víře otců, roku 1666 uprchl do zahraničí a tam se ujal spisování na obranu českých exulantů. Zemřel pravděpodobně roku 1685.

Z děl českých exulantů bych rád závěrem uvedl ještě *Paměti* Jana Jiřího Haranta z Polžic, které zachycují události z let 1624–1648. V tomto díle se Jan Jiří Harant (bratr Kryštofa Haranta z Polžic) jeví jako oddaný ctitel svého náboženství, českého jazyka a krále Fridricha Falckého. Samotné dílo je kompilací tištěných dobových zpráv o válečných událostech a zvláštních přírodních úkazech a osobních příběhů.

Tato výše uvedená díla mají i svůj protiklad z katolického tábora, a to v *Historickém spisování* Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberka.<sup>6</sup> Ten již za svého nuceného pobytu v domě Lobkowiczů po defenestraci začal sepisovat své paměti o událostech z let 1601–1603, 1608, 1609 a 1618. Ve svém díle se opíral především o své poznámky, které si pořizoval o soudních a sněmovních jednáních. K dokončení práce přistoupil na sklonku svého života a vytvořil v rozmezí let 1636–1651 vskutku monumentální dílo o čtrnácti svazcích. První dva svazky pojednávají o událostech z let 1606–1619 a jsou literárními historiky hodnoceny jako nejcennější pro svou zevrubnost, autentičnost a státnický rozhled autora. Ve třetí a čtvrté knize podává Slavata především důkaz o tom, že království české je zem dědičná a stavům nepatří právo volby panovníka. Ve zbývajících deseti dílech pojednává o dějinách panovnického Habsburského rodu od roku 1526 do roku 1592.<sup>7</sup>

### 3. KRONIKY VYPRAVUJÍ

Pohlédneme-li do výše zmíněných děl, zejména do *Historie církevní* Pavla Skály ze Zhoře, nalezneme zde jako důvod stavovského povstání uvedenu bezprostřední příčinu, a to uzavření protestantského kostela v Broumově, který měl být odevzdán místnímu opatovi, a rozboření kostela v Hrobech, které nařídil pražský arcibiskup.<sup>8</sup> Defenzoři poslali císaři stížný list s tím, že uvedenými kroky byl porušen Majestát. Byli přesvědčeni, že na základě Majestátu a Porovnání mají protestanti právo stavět si své kostely na statcích královských a za královské statky považovali i statky církevní. Císař ale zaslal strohou zamítavou odpověď. Na 21. květen 1618 byl svolán do Prahy sjezd českých stavů a po tajné poradě konané 22. května v domě Smiřických na Malé Straně bylo rozhodnuto odstranit nejnenáviděnější odpůrce. Původcem a vůdcem celé té akce byl hrabě Jindřich Matyáš z Thurnu. Za hlavní strůjce všech křivd byli označeni z desíti členů místodržitelského sboru Vilém Slavata z Chlumu a na Košumberce a Jaroslav Bořita z Martinic. Druhého dne, tj. 23. května 1618, po prudké hádce byli vyhozeni oknem do příkopu. Jelikož se je pokoušel bránit jejich tajemník a písař Filip Fabricius, byl vyhozen z okna také.<sup>9</sup>

<sup>6</sup> Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka (1572–1652) pocházel ze starobylého, leč ne příliš majetného, českého šlechtického rodu. Sice ve svém mládí byl vychován v bratrské víře, ale roku 1597 přestoupil ke katolické víře. Sňatkem a ze závěti získal rozsáhlé panství pánů z Hradce. Od roku 1608 začal působit politicky, roku 1615 byl jmenován zemským sudím a roku 1618 byl jako jeden z deseti místodržících s Jaroslavem Martinicem a písařem Fabriciem shozen z okna Pražského hradu. Poté se stal českým kancléřem Ferdinanda II. a jeho nástupce. Vynikal nejenom jako horlivý rekatolizátor, nýbrž i svou láskou k českému jazyku a historii. Srov. JAKUBEC, *Dějiny literatury české*, sv. 1, s. 811–812.

<sup>7</sup> Srov. tamtéž, s. 812.

<sup>8</sup> Srov. PAVEL SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie církevní*, in *Duchem a mečem: Výbor z kronik*, ed. František Heřmanský, Praha: Naše vojsko, 1958, s. 522nn.

<sup>9</sup> PAVEL SKÁLA ZE ZHOŘE uvádí ve své *Historii církevní* následující příčinu, proč dotyční přežili téměř bez úhony svůj pád takto: „I ačkoli všichni vůbec to jejich zachování při hrdle zázračnému řízení a opatrování božskému připisovali, někteří však pověřiví lidé římského náboženství odvážili se tu jejich ochranu připisovati Panně Marii, Matce Boží, že prý se ona právě v tu dobu, když dolů litali, ukázala v tom místě ... a pěkně a povlovně je skládala k zemi. Přes to všechno řízení božské při té věci nic neztenčuje. Ale po lidsku o tom jejich pádu mluvě, i to mohlo těm osobám býti hrubě

Ale Pavel Skála ze Zhoře ve svém díle, byť váhavě a jaksí na okraj, připouští, že motivací pro pražskou defenestraci a celé stavovské povstání mohly být i jiné důvody než náboženské, a to veskrze „přízemní a lidské“:

...k čemuž na straně některých předních osob ze stavů podobojí, mimo horlivé zastávání náboženství, přimíchaly se také některé postranní vášně a náruživosti podle běhu lidských věcí, z přirozené zkázy našeho těla vyplývající...<sup>10</sup>

Že bychom v těchto slovech mohli spatřit narážku na uraženou ješitnost hraběte Thurna, který byl zbaven výnosného úřadu karlštejnského purkrabího?

Každopádně jako další důvod k vypuknutí českého stavovského povstání musíme uvést i důvod navýsost politický. A to snahu o zabezpečení stavovské nezávislosti, která byla ohrožována raným absolutismem habsburských panovníků.<sup>11</sup>

Hned po pražské defenestraci si zvolili stavové prozatímní vládu třiceti direktorů v čele s panem Václavem Vilémem z Roupova. Hrabě Thurn byl jmenován do čela armády, která se měla původně skládat ze zemské hotovosti, ale poté, co tento pokus zklamal, bylo nutné najmout žoldnéřskou armádu. Čeští stavové také vyjednávali s vedlejšími zeměmi České koruny o připojení k protihabsburskému povstání. To se stalo až po smrti císaře Matyáše 20. března 1619, kdy nastoupil na jeho místo mladý a energický Ferdinand II. Stavové odmítli jeho mírové nabídky a za politické ústupky získali na svou stranu i stavy lužické a slezské. Morava se připojila k stavovskému povstání 2. května 1619.

#### 4. PŘÍČINY PORÁŽKY STAVOVSKÉHO POVSTÁNÍ

V srpnu 1619 si vzbouření stavové zvolili za českého krále kurfiřta falckého Fridricha, který měl za manželku dceru anglického krále Jakuba I. Alžbětu. Již záhy se volba Fridricha Falckého na český trůn ukázala jako nešťastná. Nestačil na své vladařské úkoly a po náboženské stránce vystupoval nejenom proti katolíkům, nýbrž i proti českým luteránům. Velké rozhořčení vzbudil proti sobě tím, že dovolil svému dvornímu kazateli Skultetovi, aby ve Svatovítském chrámu zničil téměř všechny oltáře, obrazy a ostatky svatých.

Také naděje na pomoc jeho tchána Jakuba I. selhala. A ani unie protestantských stavů v Německu ho nepodporovala. Na stranu jeho nepřátel přestoupil za příslib Lužice i saský kurfiřt Jan Jiří, přestože byl sám protestant. V posledním zoufalém pokusu hledal Fridrich Falcký pomoc u tureckého sultána Omara II. Dříve však, než mohlo být cokoliv dojednáno, došlo 8. listopadu 1620 k bitvě na Bílé hoře, kde ani ne po dvou hodinách vítězí císařská vojska. Král Fridrich Falcký, následován

---

nápomocno, že se v tom pádu smrtelně nepotloukli anebo dokonce nezabili, že spadli právě na to místo a smetiště, na něž vrátí české kanceláře, kdykoli od mnoha let vymetali kancelář i druhou světnici, v níž osoby přísežné obyčejně sedají, dotčeným oknem všecko smetí dobře vysypávali, takže to místo nebylo příliš tvrdé a ulehlé, nýbrž jako nějaké hnojiště zkyprené a změkčené..." Tamtéž, s. 532.

<sup>10</sup> Tamtéž, s. 531.

<sup>11</sup> Srov. Josef PEKAR, *Z duchovních dějin českých*, Praha: Melantrich, 1941, s. 118–119.

svými generály, ujel z Prahy, která se vzdala vítězi. Již 13. listopadu 1620 podali zástupci stavů císaři slavnostní osvědčení, ve kterém litují své vzpoury, zříkají se Fridricha a slibují poslušnost králi Ferdinandu II.<sup>12</sup>

Pavel Skála ze Zhoře uvádí mimo jiné tyto příčiny porážky stavovského povstání:

...že se to celé neštěstí a pohroma tak veřejná na krále i na jeho království země uvalila nejvíce pro nezřízené lakomství některých nejpřednějších osob ze stavů Království českého, a to v tom, že svému válečnému lidu včas a pořádně platiti zanedbávali a tou měrou ani žádné kázně a řádu v témž svém lidu nařizovati a zachovati nemohli. Neboť mnohý pán a obyvatel království, kterémuž se z jeho statků pozemských důchodů do 20 000 kop, rok k roku rovnaje, scházelo, že se opovážil ku potřebě zemské a vlasti své v té válce zavázati, že do roka poskytne pomoc toliko 300 kop. Jiný, když na něm byla žádána půjčka na tutéž věc 2 000 kop, že povolil 200 kop a ostatní podobně dosti málem hleděli svou vlast podporovati...

...neméně že byli hrubě vinni někteří z předních nejvyšších, lidé lakomí a zisk vlastní přílišně vyhledávající, sami pak mezi sebou jedni druhým záviděli, totiž jak se dokládá, že hrabě z Thurnu nepřál nic dobrého hraběti z Mansfeldu a hraběti z Hollachu, zase že Mansfeld nenáležítě dychtil po úřadu nejvyššího polního maršálství a nechtěl ho dopřáti jinému...<sup>13</sup>

## 5. ZÁVĚREM

Důsledky poraženého českého stavovského povstání byly strašné. Staroměstská exekuce z 21. června 1621,<sup>14</sup> při které bylo popraveno celkem 27 osob, z toho tři z panského stavu, sedm z rytířského a ostatní z měšťanského, předznamenala nezměrné utrpení celé země. Konfiskace majetku, nucený odchod mnoha osob do vyhnanství, plenění a loupení žoldnéřských hord, hrůzy třicetileté války, která byla rozpoutána pražskou defenestrací, to vše způsobilo, že české země po vestfálském míru z roku 1648 byly na pokraji zkázy a hospodářského zhroutilu. Historikové uvádějí věrohodné odhady úbytku obyvatelstva v Čechách ze 2 milionů před válkou na 1 milion po válce, na Moravě klesl počet obyvatel z 1 milionu na 300 000 osob, Slezsko pozbylo asi 200 000 lidí.<sup>15</sup> Obojí Lužice byly natrvalo odtrženy od země České koruny. Trvalo několik generací, než se tyto neblahé následky podařilo alespoň částečně zhladit.

<sup>12</sup> Srov. DRŠKA – SKŘIVAN – STELLNER, *Kapitoly z dějin evropské politiky do roku 1648*, s. 181nn.

<sup>13</sup> SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie církevní*, s. 544–546.

<sup>14</sup> Staroměstské exekuci se podrobně věnuje Jindřich FRANCEK ve svém díle *Zločin a trest v českých dějinách*, 2., rozš. vyd., Praha: Rybka, 2000, s. 230–239.

<sup>15</sup> Uváděné statistické údaje jsou samozřejmě hrubým odhadem, který se v mnohých publikacích liší. Výše zmíněná data jsem převzal z knihy J. POLCE, *České a moravské diecéze po třicetileté válce*, Praha: KTF UK, 1995, s. 15.

**The Events of the Battle of the White Mountain:**  
Their Causes and Consequences in the Works of Exiles after the Battle of the White Mountain

*Keywords:* The Battle of the White Mountain (1618); Bohemian Estates Uprising; Czech Chroniclers of the 16<sup>th</sup> and 17<sup>th</sup> centuries; Church history

*Abstract:* This study documents, by means of works written by contemporary chroniclers – exiles fleeing the country after the Battle of the White Mountain – the causes and consequences of the Czech Estates Uprising. The most important source to provide us with information on this range of problems is the *Ecclesiastic History* by Pavel Skála of Zhoř. Pavel Skála of Zhoř was a clerk of the directorial government and the royal office of Friedrich von Pfalz (Frederick Palatine), whom he accompanied abroad for two years. In the last four volumes of his *Ecclesiastic History* he gives an account, from the point of view of an eyewitness, of events in the context of European history that took place in Bohemia before the Estate Uprising, during the short reign of Frederick Palatine, and after the defeat of Bohemian troops at the White Mountain. The author of the study does not forget the works of Pavel Ješín of Bezdězec, Mikuláš Diviš of Doubravín, and a number of others.